

Amfibieëninventarisatie

Schuddebeurze - 2017

Bram Conings

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is open ruimte

Inleiding

Naar aanleiding van het Natuurinrichtingsproject Schuddebeurze werden de waterpartijen in het gebied de Schuddebeurze te Westende geïnventariseerd op amfibieën, met grote aandacht voor de kamsalamander (*Triturus cristatus*).

Dank aan conservators Johan Broidioi en Wim Bovens (Natuurpunt), alsook Wouter Van Gompel (INBO) voor de hulp hierbij.

Materiaal en methoden

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens de methode omschreven in Verbelen en Jooris (2009). Dit is dezelfde methode als het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek gebruikt voor het monitoringsprotocol kamsalamander (De Bruyn et al, 2015).

Dit houdt in dat iedere waterpartij die bemonsterd wordt, drie keer bezocht wordt. Voor de volwassen dieren werden twee bezoeken gedaan in de maanden april en mei. Bij deze bezoeken werden per waterpartij afhankelijk van de grootte 2 tot 4 amfibieënfuiken van het type Vermandel geplaatst. De plaatsing gebeurde in de namiddag en de controle gebeurde in de daaropvolgende ochtend.

Voor de inventarisatie van larven werd een derde bezoek gedaan begin juli. Hierbij werd met een schepnet (standaard Ravon net) langs de oever geschept.

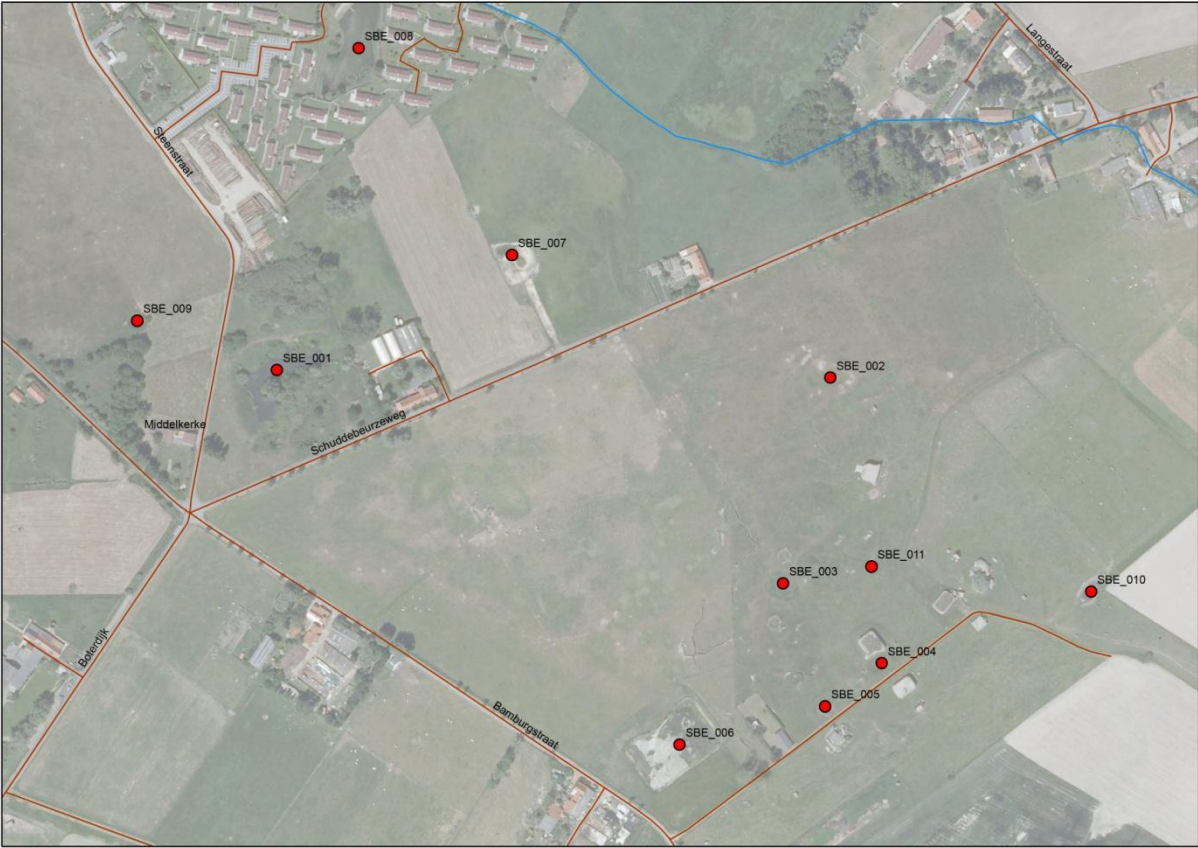
De fuiken van het type Vermandel klaar voor gebruik

Ter preventie van de verspreiding van chytridiomycose (salamanderschimmel) werd het materiaal ontsmet met Virkon S zoals beschreven in het hygiëneprotocol van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Naar analogie met het monitoringsprotocol kamsalamander (De Bruyn et al, 2015) werden per waterpartij volgende meetvariabelen genoteerd:

- Oppervlakte van de waterpartij (m²): opmeten a.h.v. luchtfoto's.
- De aan- of afwezigheid van vis (score 0/1): op basis van indicaties op het terrein.
- Waterkwaliteit (score 0: plas verdwenen of volledig verland, 1: slecht = verwaarloosde poel met geëutrofeerd water (algen, dichtgegroeid met kroos), andere vormen van vervuiling en/of verregaande verlanding, 2: middelmatig (tussen 1 en 3), 3: goed = 'mooie' poel met helder water, typische oever en/of waterplanten, weinig of geen verlanding en geen zichtbare vervuiling.
- Beschaduwing. Maak een inschatting van de (op het middaguur te verwachten) beschaduwingsgraad (0: geen, 1: 60%) van het wateroppervlak.
- Maximale diepte (cm). Deze wordt gemeten met een gegradeerde stok op één van de diepste punten; dieper dan 1 m (meestal onmeetbaar wegens moeilijk te betreden), noteer je >1m.
- Permanente waterkolom (ja/nee): bevat de plas nog (voldoende) water tijdens de zomer?

Overzicht poelen

Overzichtkaart met de verschillende waterpartijen in de Schuddebeurze.

SBE_001

HYLA code: 125005

<1948

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 1400m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0
- Waterkwaliteit: 2
- Beschaduwing: 30%
- Maximale diepte. +/- 70cm
- Permanente waterkolom: in droge jaren niet (najaar droog). In 2017 al begin juli droog.

05/04/17

05/07/17

SBE_002

<2000

Zeer ondiep en reeds droog in april 2017.

SBE_003

HYLA code: 125998

Poel, niet begraasd, <1968

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 20m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0
- Waterkwaliteit: 1
- Beschaduwing: 90% (riet)
- Maximale diepte. +/- 30cm (april)
- Permanentie waterkolom: neen

05/04/17

SBE_004

HYLA code: 125045

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 40m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0
- Waterkwaliteit: 2
- Beschaduwing: 20%
- Maximale diepte. +/- 60cm (april)
- Permanentie waterkolom: niet in 2017: droog begin juli.

05/04/17

05/07/17

SBE_005

HYLA code: 125046

Ondiep en zo goed als droog in april.

05/04/17

SBE_006

HYLA code: 125999

Door sanering stort ontstane ondiepe plas (2006?).

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 2000m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 1
- Waterkwaliteit: 2-3
- Beschaduwing: 0%
- Maximale diepte. >1m (april)
- Permanentie waterkolom: ja

05/04/17

SBE_007

HYLA code: 125047

Door sanering huisje ontstane poel
(2008)

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 280m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0
- Waterkwaliteit: 3
- Beschaduwing: 0%
- Maximale diepte. +/- 50cm (april)
- Permanentie waterkolom: niet in 2017: droog begin juli. Met sterke opkomst van riet.

05/04/17

05/07/17

SBE_008

Recreatieplas (ca. 1990)

Waterpartij middenin recreatiedomein met steile oeverversteving en zonder waterplanten.

SBE_009

< 1948

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 50m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0
- Waterkwaliteit: 1
- Beschaduwing: 10%
- Maximale diepte. +/- 40cm (april)
- Permanentie waterkolom: neen

05/04/17

SBE_010

< 2000

Toestand in april 2017:

- Oppervlakte van de waterpartij: +/- 130m²
- De aan- of afwezigheid van vis: 0?
- Waterkwaliteit: 3
- Beschaduwing: 10%
- Maximale diepte. >1m (april)
- Permanente waterkolom: ja

05/04/17

SBE_011

2001

Zeer ondiep en reeds droog in april.

Resultaten en bespreking

Fuikenronde

In totaal werden 87 salamanders gevangen waarvan 49 kamsalamanders (*Triturus cristatus*) en 38 kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*). Een enkele pad (*Bufo bufo*) werd in een fuik aangetroffen.

Poel	# fuiken		Kamsalamander		Kleine watersalamander		Gewone pad		10D
			Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	
SBE_001	n=3	april		1					
		mei	5	3	1	1			
SBE_003	n=2	april		2	2	3			
		mei	1	2	1	3			
SBE_004	n=2	april	5	10	2				
		mei	2	2	1				
SBE_006	n=4	april				1	1		19
		mei							24
SBE_007	n=3	april	2	4	7	3			
		mei			4	2			
SBE_009	n=2	april				1			
		mei		1	1	1			
SBE_010	n=3	april	2	3	1	3			
		mei	2	2					

Er werden in bijna alle poelen één of meerdere kamsalamanders gevonden tijdens de maand april of mei. Enkel in poel SBE_006 werden geen kamsalamander aangetroffen. Dit is ook de enige poel waar vis (tiendoornige stekelbaars) op gevonden werd. Mogelijks komen ook andere soorten vis voor.

Opvallend is de variatie aan vangsten gedurende de twee rondes. Zo werd in poel SBE_001 slechts 1 kamsalamander gevangen in april, terwijl dat er in mei 8 waren. Omgekeerd was dat in poel SBE_007 met 7 kamsalamanders in april en geen in mei.

Het resultaat van poel SBE_004 op 6 april 2017: 15 kamsalamanders en 2 kleine watersalamanders

Larvenronde

Door de uitzonderlijke droogte gedurende het voorjaar van 2017 stond het waterpeil zo laag dat de meeste poelen zeer vroeg droog kwamen te staan. Tijdens de larvenronde op 5 juli 2017 waren enkel poelen SBE_006 en SBE_010 nog waterhoudend.

In poel SBE_006 konden geen salamanderlarven gevonden worden.

In poel SBE_010 waren reeds in de eerste schepbeurt larven van zowel kamsalamander als kleine watersalamander aanwezig. Ook in de volgende schepbeurten werden deze in ruime aantallen waargenomen, zowel aan de zuidkant als de noordkant van de poel. Naast salamanderlarven waren ook larven van groene kikker aanwezig in verschillende stadia.

De poel had nog ruimschoots voldoende water om de ontwikkeling van de amfibieënlarven te garanderen. Een geschikte, en voor 2017 wellicht de enige, voortplantingspoel.

Door het uitzonderlijk vroeg droogvallen kan deze larvenronde niet als representatief gezien worden. Zo heb ik bvb. in 2016 vergevorderde kamsalamanderlarven waargenomen in poel SBE_007 zonder dreigend lage waterstand.

Andere amfibiewaarnemingen

Tijdens de bezoeken werden naast de twee salamandersoorten ook gewone pad (*Bufo bufo*), bruine kikker (*Rana temporaria*) en bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*) waargenomen nabij verschillende waterpartijen.

Referenties

De Bruyn L, Speybroeck J, Maes D, De Knijf G, Onkelinx T, Piesschaert F, Pollet M, Truyens P, Van Calster H, Westra T, Quataert P (2015). Monitoringsprotocol kamsalamander. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2015 (INBO.R.10186543). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Verbelen D, Jooris R (2009). Module F7 - Poelenonderzoek amfibieën. Monitoringshandleiding Natuurpunt. Natuurpunt Studie, Mechelen.